

Subota, 7. ožujka 2026. u 19.30

STAATSKAPELLE WEIMAR

IVAN REPUŠIĆ, dirigent
ANNIKA SCHLICHT, mezzosopran

LISINSKI **LISINSKI**
SUBOTOM
SVIJET NA
DLANU
25/26

Richard Wagner

Uvertira operi *Lohengrin*

Pismo Dore Pejačević Tildi Vranyczani Dobrinović
(7. kolovoza 1904.)

čitaju Maria Magdalena Ljubas i Bruno Vrščak

Dora Pejačević

Pjesme za glas i orkestar

Preobraženje, op. 37

Ljubavna pjesma, op. 39

Dvije leptirove pjesme, op. 52

Zlatne zvijezde, plava zvonca

Lebdi, lepršaj, leptiriću

Richard Wagner

Uvertira operi *Tannhäuser*

Richard Strauss

Život junaka, simfonijska pjesma, op. 40

Junak

Junakovi protivnici

Junakova suputnica

Bojno polje

Junakova djela u miru

Junakov odlazak s ovoga svijeta

Nakon koncerta u predvorju Velike dvorane s umjetnicima razgovara Dario Poljak.

STAATSKAPELLE WEIMAR

Državna kapela Weimar (*Staatskapelle Weimar*), osnovana 1491. godine, jedan je od najstarijih orkestara u Njemačkoj i jedan od orkestara najviše prožetih tradicijom u svijetu. Na nacionalnoj i međunarodnoj razini od temeljne je kulturne vrijednosti kao jamac kvalitete u dijalogu tradicije i modernosti. Njezina je povijest povezana s istaknutim glazbenim imenima, kao što su Johann Sebastian Bach, Johann Nepomuk Hummel, Franz Liszt i Richard Strauss. Pod pokroviteljstvom vojvotkinje Anne Amalije, Dvorski orkestar razvio se u vodeću glazbenu instituciju klasičnog Weimara te je od 1791. godine bio dio novoosnovanoga Dvorskog kazališta. Pod vodstvom Franza Liszta, koji je od 1848. do 1858. u Weimaru djelovao kao izvanredni voditelj Dvorske kapele, grad je postao prava Meka glazbe, privlačeći glazbenike iz cijele Europe. Tijekom svojega djelovanja u Weimaru, Liszt je inicirao brojne praižvedbe suvremenih djela Hectora Berlioza, Petera Corneliusa i Camillea Saint-Saënsa, između ostalih, kao i Wagnerova *Lohengrina* 1850. godine. Od 1889. do 1894. mladi Richard Strauss, kao drugi kapelmajstor, u weimarski je orkestar unio dašak svježine i novi kvalitativni zamah. Ravnao je svjetskom praižvedbom Humperdinckove opere *Ivica i Marica*, kao i nekih vlastitih djela.

U sklopu političke tranzicije iz Carstva u Weimarsku Republiku, Weimarsko kazalište, u kojem se 1919. sastala Narodna skupština i usvojila Weimarski ustav, preimenovano je u Njemačko nacionalno kazalište Weimar (*Deutsches Nationaltheater Weimar*). Orkestar, sada pod pokroviteljstvom Slobodne Države Tiringije, od tada se nazivao Weimarska državna kapela (*Weimarische Staatskapelle*). Usmjerenost na pretežito tradicionalni repertoar i tijekom nacističkoga razdoblja žrtvovala je ugled Državne kapele kao jednog od najinovativnijih njemačkih orkestara.

No nakon kraja Drugoga svjetskog rata, dirigent Hermann Abendroth novoosnovanu je Državnu kapelu uspio ponovno dovesti do znatne veličine i umjetničke kvalitete. Od osamdesetih godina 20. stoljeća Orkestar su oblikovali dirigenti Peter Gülke, Oleg Caetani i Hans-Peter Frank. Ponovno ujedinjenje Njemačke omogućilo je ne samo međunarodna gostovanja nego i repozicioniranje ansambla, čemu je znatno pridonio dirigent George Alexander Albrecht. Njega su naslijedili Jac van Steen, Carl St. Clair, Stefan Solyom i Kirill Karabits. Od sezone 2024./2025. glavni dirigent Državne kapele Weimar je Ivan Repušić.

Danas je Državna kapela Weimar usmjerena na kombiniranje svjesnog njegovanja velikih tradicija s inovativnim aspektima. Mnogobrojne CD snimke odražavaju bogat repertoar: od Mozarta, Liszta, Wagnera, Straussa i Furtwänglera do modernoga doba. Neke snimke osvojile su prestižne nagrade, kao što su Međunarodna nagrada za klasičnu glazbu 2019. (*International Classical Music Award*) i Nagrada njemačkih

diskografskih kritičara (na popisu najboljih), priznanje „Izbor urednika“ časopisa *Gramophone*, proglašene su CD-om godine u časopisu *Svijet opere* (*Opernwelt*) te su dobile oduševljene kritike časopisa *The Times*, *BBC Music Magazine* i *Classical Music Magazine*. Visokocijenjeni solisti i vrhunski dirigenti redoviti su gosti jedinog orkestra najviše razine u Tiringiji, traženog daleko izvan toga grada klasične glazbe. Gostovanja su Državnu kapelu Weimar vodila u Španjolsku, Italiju, Japan, Ujedinjeno Kraljevstvo, Sjedinjene Američke Države i redovito u najveće njemačke koncertne dvorane.

Uz opsežnu koncertnu djelatnost, Orkestar, koji se trenutno sastoji od 95 glazbenika iz 14 zemalja, jamči i nastavak operne tradicije na najvišoj razini u Njemačkom nacionalnom kazalištu Weimar – Državnom kazalištu Tiringije (*Deutsches Nationaltheater Weimar – Staatstheater Thüringen*).

IVAN REPUŠIĆ

Ivan Repušić (1978.) glavni je glazbeni ravnatelj Lajpciške opere, šef dirigent Orkestra Minhenskoga radija i Državne kapele Weimar te prvi stalni gostujući dirigent Njemačke opere u Berlinu. Jedan je od najvažnijih hrvatskih dirigenata. Redovito nastupa u domovini te kao šef dirigent vodi Zadarski komorni orkestar.

Profesionalnu karijeru u Njemačkoj počeo je u Državnoj operi u Hannoveru, gdje je bio i glavni glazbeni ravnatelj (2016. – 2019.). Nakon prvoga nastupa u Njemačkoj operi u Berlinu, 2011. godine imenovan je dirigentom, a 2014. prvim stalnim gostujućim dirigentom te operne kuće u kojoj je do danas dirigirao više od 150 izvedbi dvadesetak naslova iz njemačkog, talijanskog i slavenskog repertoara.

Gostovao je u vodećim opernim kućama, koncertnim dvoranama i na festivalima, uključujući Bavorsku državnu operu, Berlinsku državnu operu, Semperoper Dresden, Hamburšku državnu operu, Komičnu operu u Berlinu, minhenski Gasteig, Herkulesaal i Prinzregententheater, dvoranu Berlinske filharmonije, Beethovenfest Bonn, kao i Opernhaus Zürich, bečki Musikverein, Novo nacionalno kazalište u Tokiju, Festival Verdi u Parmi, Dubrovačke ljetne igre i dr.

Ravnao je brojnim uglednim orkestrima, među kojima su Orkestar Njemačke opere u Berlinu, Simfonijski orkestar Berlinskoga radija, Simfonijski orkestar Frankfurtskoga radija, Bavorski državni orkestar, Filharmonija Sjevernonjemačkoga radija u Hannoveru, Bečki simfonijski orkestar, Simfonijski orkestar *Giuseppe Verdi* iz Milana, Orkestar Nacionalnoga kazališta u Mannheimu, Praški simfonijski orkestar, Orkestar Norveške nacionalne opere u Oslu, Briselska i Tokijska filharmonija i mnogi drugi.

Snimio je trideset nosača zvuka za BR-Klassik, Warner Classics, cpo, Pentatone i Cantus. Snimke su nagrađene priznanjima poput *ICMA*, *Opus Klassik*, *Diapason d'Or*, *Oper! Awards* i *Porin*. Osobito plodnu diskografsku suradnju, uključujući i djela hrvatskih skladatelja, ostvario je s Orkestrom Minhenskoga radija, kao i Zborom Bavorskoga radija, uz vodeće svjetske soliste. Među novijim izdanjima su: *Frano Parać: Judita*, *Boris Papandopulo: Hrvatska misa*, *Puccini: Messa di Gloria*, *Verdi: Complete Ballet Music*, *Puccini: Le Villi* te album *Golden Age*, koji su *New York Times* i *BBC Music Magazine* uvrstili među najbolje albume klasične glazbe 2025. godine, a *Oper! Magazin* nagradio kao „najbolji solo album” (*Oper! Awards* 2026).

Glazbeno obrazovanje stekao je u Zadru i na Muzičkoj akademiji u Zagrebu (klase Igora Gjadrova i Vjekoslava Šuteja) te se usavršavao kod Jorme Panule, Gianluigija Gelmettija, Kazushija Onoa i Donalda Runniclesa. Profesionalnu karijeru počeo je u Hrvatskom narodnom kazalištu u Splitu, gdje je bio šef dirigent i ravnatelj Opere. Bio je ravnatelj glazbenog programa Splitskog ljeta i Dubrovačkih ljetnih igara te pedagog na Umjetničkoj akademiji u Splitu. Dobitnik je brojnih visokih hrvatskih nagrada i priznanja, među kojima su *Vladimir Nazor* i *Milka Trnina*, počasni doktorat Sveučilišta u Zadru (2021.) te odlikovanje Red Danice hrvatske s likom Marka Marulića (2024.).

ANNIKA SCHLICHT

Mezzosopranistica **Annika Schlicht** (1988.) pjevanje je studirala na Visokoj školi za glazbu *Hanns Eisler* u Berlinu kod Renate Faltin. Za studija je bila dobitnica nagrade Zaklade *Liz Mohn* za kulturu i glazbu te članica Međunarodnoga opernog studija u Državnoj operi Unter den Linden u Berlinu. U sezoni 2015./2016. postala je članica ansambla Njemačke opere u Berlinu, gdje je znatno obogatila svoj repertoar uloga.

Posebno se ističu njezine kreacije uloga u djelima Richarda Wagnera. Nastupila je kao Fricka u *Rajninu zlatu* i *Walkürama*, Waltraute i Flosshilde u *Sumraku bogova*, Brangäne u *Tristanu i Izoldi* te Magdalene u *Njemačkim majstorima pjevačima*. U talijanskom repertoaru također ostvaruje brojne uloge. Verdijanske uloge u njezinu repertoaru su Fenena u *Nabuccu*, Maddalena u *Rigolettu* i Mrs. Quickly u *Falstaffu*, a toj skupini dodaje se i alt u *Rekvijemu*. Nastupala je i u operama W. A. Mozarta – kao Sesto u *Titovu milosrđu* te Dorabella u *Così fan tutte*. Tumačila je Pauline u *Pikovoj dami* i Olgu u *Evgeniju Onjeginu* P. I. Čajkovskog, Marchesu Melibea u *Putovanju u Reims* G. Rossinija, Judith u *Dvorcu Modrobradog* B. Bartóka, Frugolu, Zitu i Principessu u *Triptihu* G. Puccinija, Princa Orlovskog u *Šišmišu* Johanna Straussa ml. i druge.

Nastupa na brojnim svjetskim opernim pozornicama, poput Kraljevske opere u Covent Gardenu, Pariške opere, Bavarske državne opere, Semperoper u Dresdenu, Državne opere u Stuttgartu, Opere u San Franciscu te na pozornicama Salzburškoga festivala. Suraduje s uglednim dirigentima, među kojima su Daniel Barenboim, Zubin Mehta, Sir Donald Runnicles, Edward Gardner, Kent Nagano, Ivan Repušić, Alexander Soddy i Enrique Mazzola.

U ovoj se sezoni pridružila ansamblu Državne opere u Hamburgu, gdje je već nastupila kao Komponist (R. Strauss: *Arijadna na Naksosu*), Judita (B. Bartók: *Dvorac Modrobradog*), Brangäne (R. Wagner: *Tristan i Izolda*) i Pauline (P. I. Čajkovski: *Pikova dama*). Vraća se i u Njemačku operu u Berlinu kako bi nastupila u još jednome ciklusu *Prstena Nibelunga* kao Fricka i Waltraute. U oratoriju *Gurre-Lieder* A. Schönberga nastupila je kao Waldtaube u suradnji Radijskoga zbora iz Berlina i Njemačke opere u Berlinu na pozornici Berlinske filharmonije.

Sudjelovala je u snimanju *Prstena Nibelunga* na DVD-u koji je objavila etiketa Naxos u režiji Stefana Harnheima te na nosaču zvuka s povijesno obaviještenom izvedbom Wagnerova *Rajnina zlata* uz ansambl Concerto Köln pod ravnanjem Kenta Nagana. *Pjesme za glas i orkestar* Dore Pejačević snimila je uz Staatskapelle Weimar pod ravnanjem Ivana Repušića za etiketu Audite, a nosač zvuka objavljen je i predstavljen u Dvorani *Lisinski* dan prije ovog koncerta, 6. ožujka 2026. godine.

LISINSKI
SUBOTOM
SVIJET NA
DLANU

25/26

11

Od nastanka u Italiji potkraj 16. i početkom 17. stoljeća do današnjih dana, opera je kao glazbeno-scenska vrsta prošla niz transformacija. Accademia degli Arcadi, čiji je najvažniji izdanak bio libretist Pietro Metastasio, na prijelazu iz 17. u 18. stoljeće utječe na promjene u *operi seriji*, osobito u libretima. Različitim postavkama odnosa teksta i glazbe u svojoj se opernoj reformi bavio i Christoph Willibald Gluck sredinom 18. stoljeća. No reformiranje opere kao vrste u 19. stoljeću obilježilo je djelovanje **Richarda Wagnera** (1813. – 1883.).

Fotografija: Wikimedia

Njegove ideje nisu došle preko noći. S rezervom valja uzeti činjenicu da je puko posjedovanje knjiga značilo i da ih je sve pročitao (tko još nije kupio knjigu i zabravio je na polici?), no Wagnerova knjižnica sadržavala je intrigantan niz naslova – od Pedra Calderóna de la Barce i Ksenofonta do Edwarda Gibbona i Molièrea. Bio je tu i niz izdanja posvećenih brojnim germanskim i nordijskim legendama, kao i o povijesnim osobama, poput Hansa Sachsa. Sve je to utjecalo na njegovo promišljanje o tome kako treba biti strukturirana opera kao glazbeno-scenska vrsta.

Brojni sačuvani Wagnerovi spisi sadrže i nekoliko njih vrlo važnih za operu, a nastajali su sredinom 19. stoljeća. Među njima se ističu *Umjetnost i revolucija*, *Umjetničko djelo budućnosti* te *Opera i drama*. U njima, između ostaloga, razrađuje ideju o „cjelovitom umjetničkom djelu“ (*Gesamtkunstwerk*), koja doduše nije novost, jer su se takvim oblikom umjetničkoga djelovanja bavili i stariji pisci koji su nastojali oživjeti ideju ujedinjenja svih umjetnosti, a takve ideje pronalazimo i kod Goethea i Schillera. No ono što Wagner vidi kao izuzetno važno jest stvaranje novoga pristupa u uglazbljenju teksta stvaranjem takozvane *Versmelodie* u kojoj melodija organski proizlazi iz stihova. Provodni motivi trebaju biti sastavni dio takvih djela, a glasovi bi trebali rijetko pjevati zajedno, što rezultira potpunim izbacivanjem zbora iz opere. Premda je dio svojih reformskih ideja proveo u kasnijim djelima, napose u *Prstenu Nibelunga*, praktične, izvođačke prilike opera sredine 19. stoljeća ipak su diktirale drukčiji skladateljski pristup, kakav je pokazao u dvjema romantičkim operama – *Tannhäuseru* i *Lohengrinu*.

Sam Wagner *Tannhäusera* opisuje kao „veliku romantičku operu“, a libreto je, naravno, napisao samostalno. Praizvedena je u Dvorskom kazalištu u Dresdenu 1845. godine. Predložak se temelji na dvjema srednjovjekovnim legendama: o Tannhäuseru kao vitezu križaru iz Frankonije i o pjevačkom natjecanju minstrela u dvorcu Wartburg. Riječ je o anakronim događajima, koje je u jednome djelu prvi put povezao Ludwig Bechstein, a različite inačice događaja prenosili su Ludwig Tieck, Ernst Theodor Amadeus Hoffmann, Heinrich Heine, Friedrich de la Motte Fouqué i Joseph Eichendorff. Praizvedba nije bila osobito uspješna. Jedan od razloga vjerojatno je bio

u tome što pjevač naslovne uloge nije sasvim razumio Wagnerove nakane prema solističkim dionicama, koje su uključivale nove zahtjeve u odnosu na dotadašnji operni repertoar. Uvertira *Tannhäuseru* već daje naznake simfonizacije opernog orkestra kojoj Wagner teži, unatoč tome što je glazba cijele opere atmosferom bliska bajkovitim djelima C. M. von Webera i F. Mendelssohna Bartholdya. Unatoč tome, Wagnerova orkestracija i, poglavito, harmonijsko promišljanje svojevrsan su korak dalje. Uvertira *Tannhäuseru* donosi dva glavna motiva opere: zbor hodočasnika i glazbu Venusberga. Riječ je o motivima koji pripadaju dvama sukobljavajućim svjetovima, a njihova borba odigrava se u duhu naslovnoga lika.

Tri godine nakon *Tannhäusera* nastaje **Lohengrin**, no u to je vrijeme situacija u Dresdenu za Wagnera postala politički nepovoljna. Spašavajući vlastiti život, sa suprugom bježi najprije u Weimar, u kojem ga ugošćuje Franz Liszt, pa s lažnom putovnicom nastavlja prema Zürichu, u kojem će ostati desetak godina. Kako bi mu pružio pomoć u novonastaloj situaciji, Franz Liszt 1850. u Weimaru ravna praizvedbom *Lohengrina* s velikim uspjehom, a zaradu usmjerava prijatelju u nevolji koji je tu svoju operu čuo tek u Beču 1861. godine. Kao i kod *Tannhäusera*, skladatelja u *Lohengrinu* zaokupljaju germanske povijesne teme i mitovi, a u ovome slučaju bio je inspiriran legendom o Svetome gralu čitajući viteške romane Wolframa von Eschenbacha *Parzivâl* i *Titarel* te ep *Lohengrin* nepoznatoga autora. Početak preludija obilježen je zvukom osam dionica violina (četiri solo i četiri tutti) koje dočaravaju treperenje Svetoga grala koji se spušta s neba. Izostanak basa prizoru daje eteričan i mističan prizvuk koji ne slabi ni pojavom puhača. Pridruženjem kontrabasa orkestralna masa zvuka buja do vrhunca u kojem se Gral spušta, a na kraju se tekstura ponovno sužava i posvećuje violinama i puhačima u visokom registru koji, prema Wagneru, simboliziraju povratak anđela u raj.

Iako duboko promišljene, Wagnerove ideje o reformi kazališta ipak neće zaživjeti u operi općenito, nego tek u određenim strujama, dok će drugima vladati priklonjenost talijanskoj operi. No njegovo harmonijsko promišljanje, orkestracija te odnos teksta i glazbe ostavit će trajan trag u djelima brojnih nadolazećih generacija skladatelja, ali i skladateljica.

Među njima je i hrvatska skladateljica **Dora Pejačević** (1885. – 1923.). Djetinjstvo je provela u Našicama, gdje se i počela baviti glazbom. Naobrazbu nastavlja u Zagrebu, a poslije odlazi u Dresden i München. U Našice se vratila 1912., no njezin je život i dalje bio obilježen čestim putovanjima na kojima je imala prilike upoznati brojne intelektualce i umjetnike, među kojima su pjesnici Karl Kraus i Reiner Maria Rilke.

Fotografija: Muzički informativni centar

Svojim je opusom bila predvodnica novih, modernističkih strujanja u hrvatskoj glazbi. U tome se kontekstu ističe ponajprije Klavirski koncert u g-molu, op. 33, ujedno i prvo djelo te glazbene vrste u Hrvatskoj te nekoliko godina poslije nastala Simfonia u fis-molu, op. 41, prva moderna hrvatska simfonia, naslonjena na tradiciju simfonizma druge polovice 19. stoljeća. Komorna glazba također joj nije bila nepoznanica, a u njezinim okvirima ni solopjesma, kojoj je čvrste temelje postavio Franz Schubert početkom 19. stoljeća. Zbog minijature forme i intimnog odnosa glasa i klavira, solopjesma se pokazala savršenom vrstom za introspektivno promišljanje lirike glazbom. No ta imanentna intimnost odnosa glasa i klavira gotovo kao da je u opoziciji s odnosom glasa i velikoga kolektiva poput orkestra – simfonijski orkestar ne može stati u salon pred šacicom okupljenih gostiju.

Ciklusi poput *Ljetnih noći* Hectora Berlioza, *Pjesama Mathilde Wesendonck* Richarda Wagnera ili *Pjesma o zemlji* Gustava Mahlera bacaju sasvim novo svjetlo na odnos u kojem se glazba stapa s pomno izabranim tekstom na koncertnoj pozornici. Posebno su tome pozornost pridavali skladatelji moderne na kraju 19. stoljeća, što je djelomično i rezultat težnje za monumentalnošću (koja je sveprisutna u orkestralnim opusima Richarda Straussa). Lako je moguće da je i Dora Pejačević više ili manje poznavala te cikluse koje je imala prilike čuti na brojnim putovanjima. U razdoblju *fin-de-siècle*a pjesme za glas i orkestar bile su iznimno popularne, pa se i ona s uspjehom okušala u stvaranju te vrste, prihvaćajući suvremene trendove.

Pjesma **Preobraženje, op. 37** (*Verwandlung*) nastala je 1915. na stihove njezina prijatelja Karla Krausa, koji je bio poznat i kao satirički novinar, pisac i urednik. Prva inačica zamišljena je za glas, violinu i orgulje, što samo po sebi nije neuobičajena instrumentacija, no u odnosu na stihove i dostupnost orgulja izvan crkvenih prostora, svakako predstavlja skladateljicu kao vrlo pažljivu u izboru zvukovnih boja pri skladanju, poglavito ako pjesmu promatramo u kontekstu nastanka kao svadbenoga dara Krausu i njegovoj supruzi. Krausovi stihovi nose gotovo simbolističke kvalitete, koje u orkestriranoj inačici solopjesme prati vrlo intrigantna orkestracija u kojoj gudačima (s podijeljenom dionicom violončela) zvuk dopunjuju četiri roga *in Es*, bas-klarinet i violina solo. Takva je instrumentacija već na samom početku očuvala svoj orguljski karakter, a osobito se ističe bas-klarinet čiji zvuci podsjećaju na pomno izabran orguljski registar.

Iste godine nastaje **Ljubavna pjesma, op. 39** (*Liebeslied*) na stihove Rainera Marije Rilkea, čiji je orkestar tipičnih simfonijskih dimenzija. Ljubavni stihovi na početku govore o dušama u pratnji puhača, što na trenutke podsjeća na Berliozovu *Duh ruže* iz ciklusa *Ljetne noći*, op. 7. No Dora Pejačević odmiče se u znatnoj mjeri od promatranja stihova kao onoga što nužno diktira formu, što je primijetila i akademkinja Koraljka Kos. Inspiracija Wagnerom i Mahlerom posebno je prisutna u bogatome zvuku orkestralnih interludija te prokomponirane pjesme, gdje gust harmonijski slog podupire bogat kolorit orkestralnog *tutti*a. Tekst pritom nije sekundaran, posebice u uglazbljenju

stihova „koji s dviju strana jedan stapa glas“ za kojim se dionice prve i druge violine u polaganom protupomaku kreću prema unisonu.

U pogledu odnosa glazbe i teksta, **Dvije leptirove pjesme, op. 52** (*Zwei Schmetterlingslieder*) donose nešto sasvim drukčije od prethodnih dviju pjesama. Nastale su 1920. na stihove Karla Henckella, a u njima Dora Pejačević dočarava cvijeće i leptire vrlo minucioznim motivskim radom i iznimno razigranom orkestracijom, koja je u svakoj pjesmi drukčija. Dok u prvoj pjesmi, **Zlatne zvijezde, plava zvonca** (*Goldene Sterne, blaue Glöckchen*), uz drvene puhače doprinos koloritu daju harfa i klavir, u drugoj, **Lebdi, lepršaj, leptiriću** (*Schwebe du Schmetterling, schwebe vorbei*), sudjeluju i limeni puhači, no posebna boja i dalje ostaje u rukama (ili dahu) drvenih puhača, osobito flauta, uz pokoji slatki zvuk *glockenspiela*.

Dora Pejačević predstavica je moderne u Hrvatskoj, čiji je opus tek posljednjih nekoliko godina počeo intrigirati i svjetsku javnost – znatan dio njezinih orkestralnih djela izveden je u povodu stote obljetnice njezine smrti na festivalu *BBC Proms*, gdje je pjesme za glas i orkestar uz Filharmoniju BBC-ja pod ravnanjem Johna Storgårdsa pjevala Dame Sarah Connolly, a njezinu simfonijsku glazbu izvodio je i Orkestar Leipziškoga Gewandhausa pod ravnanjem Andrisa Nelsonsa.

Modernistički skladatelji kao što je **Richard Strauss** (1864. – 1949.), čiji je opus Dora Pejačević nesumnjivo također upoznala, nisu morali čekati cijelo stoljeće na afirmaciju.

Richard Strauss zarana je, već nakon smrti Wagnera i Brahmsa, slovio za najistaknutijega živućeg njemačkog skladatelja. O važnosti i popularnosti koju je uživao, svjedoči i činjenica da je 1910. u Münchenu organiziran *Tjedan Richarda Straussa* na kojem su se izvodile njegove operne uspješnice *Saloma* i *Elektra* uz njegove tonske pjesme.

Fotografija: Wikimedia

Stvarao je u velikom broju glazbenih vrsta, no njegov najvažniji dio opusa pripada dvjema vrstama – simfonijskoj pjesmi (ili preciznije tonskoj pjesmi, što je bio izraz kojem je bio naklonjeniji) te operi.

Nakon tonske pjesme *Sinfonia domestica* (praizvedene 1903.) Richard Strauss okreće se operi, stvarajući *Salomu*, *Elektru*, *Kavalira s ružom*, *Arijadnu na Naksosu*, *Ženu bez sjene* i brojne druge, sve do *Capriccia*, op. 85 praizvedenog u Münchenu 1942., u vrijeme kad se on više ili manje odbijao baviti politikom, ali se ona itekako bavila njime.

Prijelaz u 20. stoljeće razdoblje je u kojemu bujaju granice tonaliteta u okvirima grandioznih izvođačkih aparata sve do njegova dokidanja početkom stoljeća pod paskom Arnolda Schönberga. Takve dalekosežne posljedice u raspravama o tonalitetu i njegovoj ulozi nisu doticale Richarda Straussa 1898. kad je skladao tonsku poemu **Život junaka, op. 40** (*Ein Heldenleben*), osmo djelo te vrste u njegovu opusu. Je li tada tridesetčetverogodišnji skladatelj bio doista toliko umišljen da je sebe zamislio kao junaka? Odgovor koji je dao kritičarima bio je vrlo kratak: „Ja nisam junak.“ Iz toga može proizići tumačenje da je heroj iz naslova bilo tko suočen s poteškoćama u stvaranju, s protivljenjima okoline i naposljetku sa samorazumijevanjem. No činjenica da se u djelu nalazi niz autocitata tonskih poema, lako upućuje na to da je pri skladanju možda ipak imao na umu samoga sebe.

Kao i u brojnim drugim njegovim djelima, izvođački aparat potreban za izvedbu *Života junaka* golemih je dimenzija: osam rogova, pet trubli, dvije harfe, brojne udaraljke i gudači zajednički vode kroz šest prizora označenih naslovima: *Junak*, *Junakovi protivnici*, *Junakova suputnica*, *Bojno polje*, *Junakova djela u miru*, *Junakov odlazak s ovoga svijeta*. Početak *Života junaka* obilježava solo violine u Es-duru, tonalitetu Beethovenove *Eroice*. Protivnici se pojavljuju kao 'brbljajući' drveni puhači, što je Straussova karikatura njegovih kritičara. U središtu djela je Junakova suputnica, koju dočarava solo violine, a riječ je o skladateljevoj supruzi, sopranistici Pauline de Ahna. Nakon sola slijedi ljubavni prizor u kojem se nazire sljedeći odsjek koji najavljuje vrlo zgusnuto bojno polje. Nakon toga junak se vraća introspekciji, odsjeku u kojemu Strauss mudro citira teme iz vlastitih tonskih pjesama, stvarajući svojevrсни pregled svojega opusa. Naposljetku se glazba vraća miru, u nježnom duetu violine solo i roga, zaključujući još jednu živopisnu tonsku poemu o kojoj je Claude Debussy zapisao da je poput „slikovnice, čak i nalik na kinematografiju“.

Dario Poljak

Fotografija: Muzički informativni centar

Prije koncerta, u 18.30 u predvorju Velike dvorane, muzikolog Domagoj Marić održat će predavanje „Što je novo s Dorom Pejačević?“ i iznijeti najnovije spoznaje o skladateljici.

ŠTO JE NOVO S DOROM PEJAČEVIĆ?

Kad govorimo o osobama koje su umrle prije više od stotinu godina, kao što je slučaj s najvećom hrvatskom skladateljicom Dorom Pejačević, nije baš uobičajeno da se pitamo što je novo s njima i u njihovim životima. Međutim, imajući u vidu sve veće zanimanje za skladateljicu u Hrvatskoj i inozemstvu, sve više izvedbi njezinih djela i sve veća otkrića o njezinu kratkom, ali burnom životu, pitanje iz naslova postaje opravdano.

Dora Pejačević posljednji je put bila u središtu hrvatske javnosti u povodu stote godišnjice njezine smrti. Zagreb je 2023. bio u znaku Festivala *Dora Pejačević*, u Hrvatskoj je tada premijerno prikazan dokumentarni film *Dora. Bijeg u glazbu* njemačkoga redateljsko-glazbenog dvojca Tima van Beverena i Kyre Steckeweh, a nedugo potom Školska knjiga objavila je i

monografiju autora ovoga teksta *Dora Pejačević. Životi i svijetovi*, koja je u međuvremenu doživjela i englesko izdanje. Zaključit ćemo da je hrvatska glazbena scena dostojno obilježila stotu godišnjicu skladateljičine smrti, kako bi je 'pospremila' do neke sljedeće obljetnice.

Ipak, nije tako. Nevjerojatno zanimanje svjetske javnosti, posebno kontinuirano u Hrvatskoj, činjenica je koja nas raduje i 2026. godine. To potvrđuje i novi nosač zvuka s integralnim simfonijskim skladbama Dore Pejačević koji je objavila njemačka diskografska kuća audite. Orkestrom Staatskapelle Weimar, i na nosaču zvuka i na večerašnjem koncertu, ravna maestro Repušić, a klavirsku dionicu izvela je Martina Filjak, kao treći domaći izvođač koji je ugradio to djelo u svoj repertoar – nakon Svetislava Stančića, koji je djelo praisveo, i njegove studentice Pavice Gvozdić. Spomenimo i da je Croatia Records nedavno objavio nosač zvuka *Dora*, s programom koji je osmislila Martina Filjak na spomenutom Festivalu *Dora Pejačević*.

Ipak, prave novosti tiču se izvedbi djela Dore Pejačević koje ne možemo dovesti u vezu s hrvatskim umjetnicima. Na taj način naša najveća skladateljica polako nalazi svoje mjesto na standardnom repertoaru klasične glazbe, stječući sve više poklonika u inozemstvu. Najveća potvrda su koncerti koje je njemački Gewandhausorchester Leipzig u listopadu i studenome 2025. izveo najprije u Leipzigu, a zatim na gostovanju u Beču, i to u Zlatnoj dvorani bečkoga Musikvereina. Na programima koncerata bila je Simfonija u fis-molu, op. 41 Dore Pejačević, djelo koje je početkom 1918. godine upravo u Zlatnoj dvorani djelomično praisvedeno (tada su izvedena samo dva od ukupno četiri stavka). Tako je Simfonija Dore Pejačević – skladba koju je sama autorica nazvala svojim najvećim djelom – ponovno izvedena ondje gdje je prvi put zazvučala, ovaj put u cijelosti, i pod punim autoričnim imenom. Naime, 1918. godine na programu je stajalo samo „D. Pejacseovich“, vjerojatno zato da publika ne bi zaobišla koncert na kojem se izvodi simfonijsko djelo neke skladateljice.

Velika je novost i to da, zahvaljujućim brojnim izvedbama Simfonije u fis-molu, možemo reći da smo dobili najizvođeniju, pa time i najpoznatiju hrvatsku simfoniju. Domaća simfonijska literatura nije pretjerano opsežna – tek se nekolicina hrvatskih skladatelja uhvatila ukoštac s kompleksnom formom kao što je simfonija. Ne računajući pretklasične simfonije Luke Sorkočevića, koje su ipak nešto drugo u odnosu na ono što je povijest glazbe kasnijih desetljeća definirala kao simfoniju, danas nećemo često imati priliku čuti simfonijska djela hrvatskih skladatelja. Koliko je Simfonija Dore Pejačević postala sastavni dio repertoara, svjedoči i podatak da je 3. ožujka 2023., dva dana prije stote godišnjice njezine smrti, Simfonija Dore Pejačević istovremeno izvedena na dva koncerta – u Zagrebu i Frankfurtu na Majni, u izvedbi Zagrebačke filharmonije i Frankfurtskoga radijskog orkestra. Nije poznato da je još neko veliko djelo hrvatskoga skladatelja doživjelo takvu čast.

Naposljetku, velika novost u kontekstu istraživanja života Dore Pejačević relativno je svježja. U veljači ove godine otkriven je važan novi izvor skriven u arhivskim kutijama, koji nam baca novo svjetlo na skladateljičin opus i životni put. Naime, u kontekstu njezina životopisa nismo susretali ime zagrebačke barunice Tilde Vranyczany Dobrinović. Skladateljica joj nije posvetila ni jedno djelo, a barunicu nećemo vidjeti ni na fotografiji s vjenčanja Dore Pejačević i Ottomara von Lumbea u Našicama u rujnu 1921. godine. Ta dva kriterija bila su ključna za detekciju osoba s kojima je Dora Pejačević bila prisna i u čijim bi se osobnim fondovima moglo naći više podataka o skladateljici, a možda i neko od njezinih djela koje danas smatramo izgubljenima. Međutim, osamdesetak sačuvanih pisama i razglednica koje je Dora Pejačević poslala svojoj zagrebačkoj prijateljici, i to između 1904. i 1921., dakle gotovo tijekom cijeloga stvaralačkog života, upućuje na prisan odnos pun povjerenja.

Nedavno otkriven izvor dragocjen je za daljnje slaganje slike o Dori Pejačević, osobito tijekom prvoga zagrebačkog razdoblja, kad je njezin otac bio hrvatski ban. Zahvaljujući razglednici s prikazom našičkoga dvorca, na kojem je skladateljica označila svoj prozor, znamo gdje se nalazila njezina soba, a osobito vrijedan citat je ulomak u kojem ona piše o vlastitoj percepciji svojih ranih klavirskih ciklusa, *Maštanja* i *Života cvijeća*.

Skladateljica je prijateljici detaljno opisala posjet Wagnerovim svečanim igrama u Bayreuthu 1904. – način na koji se pripremala čitajući literaturu o Wagneru i libreta njegovih opera te studirajući njegove partiture, a zatim i ganuće koje je doživjela pri prvim taktovima *Tannhäusera*, oduševljenje *Parsifalom* te naposljetku *Prstenom Nibelunga*. Nešto lošiji dojam na nju ostavili su članovi obitelji Wagner koje je, kao pripadnica austrougarskoga plemstva, imala prilike upoznati. Wagnerovu udovicu Cosimu rođ. Liszt naša je skladateljica opisala kao „zanimljivu i inteligentnu stariju gospođu“, ali za njihovu djecu, osobito sina Siegfrieda Wagnera, nije našla lijepe riječi. Konačno, dragocjen nam je i potpuno nov podatak o pokušaju zagrebačke praisvedbe Simfonije Dore Pejačević 1918. godine. Nakon bečkoga uspjeha u siječnju te godine, postojala je inicijativa da se djelo izvede i u Zagrebu. Pripreme su stigle do generalne probe, ali je orkestar loše zvučao, pa je sama skladateljica zaustavila izvedbu. Zagrebačka publika prvi je put čula Simfoniju u fis-molu tek osamdesetih godina 20. stoljeća.

Novosti o Dori Pejačević uistinu je mnogo, a kako stvari stoje, za koju godinu ponovno ćemo moći napisati novi tekst istoga naslova.

Domagoj Marić

Verwandlung

Karl Kraus

Stimme im Herbst, verzichtend über dem Grab
auf deine Welt, du blasse Schwester des Mond's,
süße Verlobte des klagenden Windes,
schwebend unter fliehenden Sternen –

raffte der Ruf des Geist's dich empor zu dir selbst?
Nahm ein Wüstensturm dich in dein Leben zurück?
Siehe, so führt ein erstes Menschenpaar
wieder ein Gott auf die heilige Insel!

Heute ist Frühling. Zitternder Bote des Glück's,
kam durch den Winter der Welt der goldene Falter.
Oh knieet, segnet, hört, wie die Erde schweigt.
Sie allein weiß um Opfer und Thräne.

Liebes-Lied

Rainer Maria Rilke

Wie soll ich meine Seele halten, daß
sie nicht an deine rührt? Wie soll ich sie
hinheben über dich zu andern Dingen?
Ach gerne möcht ich sie bei irgendwas
Verlorenem im Dunkel unterbringen
an einer fremden stillen Stelle, die
nicht weiterschwingt, wenn deine Tiefen schwingen.
Doch alles, was uns anrührt, dich und mich,
nimmt uns zusammen wie ein Bogenstrich,
der aus zwei Saiten eine Stimme zieht.
Auf welches Intrument sind wir gespannt?
Und welcher Spieler hat uns in der Hand?
O süßes Lied.

Preobraženje

Prepjev: Ante Stamać

Jesenski glase, odustaješ grobom
od svog svijeta, blijeda sestro mjesečeva,
ti slatka zaručnice žalna vjetra,
a lebdiš među zvijezdama u bijegu,

glas li te duha uznio u tvoju bit?
Pustinjska oluja je li te vratila?
Gle, neki Bog i opet prvi ljudski par
vodi na sveti otok!

Danas je proljeće. Drhtavi navjesnik sreće,
glasnik iz zime svijeta, zlatokrili leptir.
O klekni, blagoslovi, čuj kako zemlja šuti.
Ona zna što su žrtve i suze.

Ljubavna pjesma

Prepjev: Ante Stamać

Kako da zadržim svoju dušu
a da tvoju ne dodirne? I kako je
nad tebe uznijeti do drugih stvari?
Ah rado bih sad sve ono nekoć
izgubljeno pohranio u tami
na neko tiho čudno mjesto,
a stalno dok tvoje se dubine njišu.
Pa ipak, što nas dotiče, tebe i mene,
spaja nas ko neki potez gudalom,
koji s dviju struna jedan stapa glas.
Uz udezbu na kojem glazbalu?
I koji to guslač drži nas u ruci?
O nježna pjesmo.

Schmetterlingslieder

Karl Henckell

I.
Gold'ne Sterne, blaue Glöckchen,
Wieviel wonnevolle Kelche!
Welche Schimmerpracht, ach!
Welche Samtenen und seidnen Röckchen!
Blaue Glöckchen, gold'ne Sterne,
Tausend Blüten seh' ich winken,
Weiche Blüten nah und ferne,
Nur aus einer sollt' ich trinken?
Daß ich das doch nimmer lerne!
Gold'ne Sterne ...
Blaue Glöckchen ...

II.
Schwebe, du Schmetterling,
Schwebe vorbei!
Leben ist leichtes Ding,
Fühlst du dich frei!

Leben ist Windeshauch,
Welt ist wie Gras,
Säuseln im Haselstrauch,
Elfischer Spaß.

Rot ist das Heidekraut,
Grün ist der Klee,
Himmel, so weit er blaut,
ein goldner* See.

Schwebe, du Schmetterling,
Schwebe vorbei,
Über die Blumen schwing
Hoch dich, juchhei!

*u izvorniku: Goldheller

Leptirova pjesma

Prepjev: Ante Stamać

I.
Zlatne zvijezde, plava zvonca,
koliko li slasnih čaša,
raskošnoga sjaja!
Pa još baršunasta i svileni ruha!
Plava zvonca, zlatne zvijezde.
Maše cvat već tisućiti.
Cvat blizine, cvat daljine,
Tek iz jednog mi je piti,
Da me bar zauvijek mine!
Zlatne zvijezde...
Plava zvonca...

II.
Lebdi, lepršaj,
leptiriću, daj,
život je lagahan,
slobodan, znaj!

Život je lahor
a svijet kao trava,
lijeskov šum
elfima zabava prava.

Crven je vrijesak
i zelene vlati
pod plavetnim nebom se
jezerce zlati.

Lebdi, lepršaj,
leptiriću, daj,
nadvisi cvijeće,
poleti, juhaj!

Zagrebačko glazbeno proljeće

GLAZBA - POEZIJA
20. - 22. ožujka 2026.

 LISINSKI

 **ZAGREBAČKA
FILHARMONIJA**

GRAD
ZAGREB

 Zagreb
HRVATSKA

PETAK, 20. 3. 2026.

17:00, Predvorje Velike dvorane
PROMOCIJA NOTNIH IZDANJA MUZIČKOG
INFORMATIVNOG CENTRA
djela Ive Lhotke-Kalinskog, Ivane Lang i Anđelke Klobučara
Ljubomir Gašparović, Pavao Mašić, Borivoj Radaković
Davor Merkaš, moderator

18:00, Predvorje Velike dvorane
Razgovor o 90. obljetnici
Balada Petrice Kerempuha
Tomislav Brlek, Tanja Halužan, Tomislav Pletenac
Sonja Mrnjavčić, moderatorica

19:30, Velika dvorana
Svečano otvorenje festivala
ZAGREBAČKA FILHARMONIJA
Dawid Runtz, dirigent
Ivana Srbljan, mezzosopran
Ludwig Mittelhammer, bariton
Fabijan Komljenović, recitator

Ivo Lhotka-Kalinski, Ivana Lang, Tomislav Uhlík
(praiizvedba nagrađene skladbe na Natječaju ZGP-a), Gustav Mahler

21:30, predvorje Velike dvorane
CINKUŠI
Videl sem v megli Reč

SUBOTA, 21. 3. 2026.

Mala dvorana
GLAZBENA POEZIJA
četverodijelni koncertni program
Darija Augušan, Marija Kuhar Šoša, Marija Lešaja, Evelin Novak – soprani
Josipa Bainac-Hausknecht, Martina Menegoni, Emilia Rukavina – mezzosoprani
Mislav Lucić, Roko Radovan, Matteo Ivan Rašić, Josip Švagelj – tenori
Jurica Jurasčić Kapun, Leon Košavić, Matija Meić – baritoni

13:00
STRANI ODJECI
hrvatska vokalna lirika na poeziju stranih autora

15:30
SUVREMENI SUSRETI
uglazbljeni hrvatski pjesnici u skladbama živućih hrvatskih skladatelja

18:00
SUMRAK
pjesme kušnje, sjete i smrti

20:00
STRASTI
pjesme života i ljubavi

14:30, Predvorje Male dvorane
GLAZBA IZ POEZIJE?
Berislav Šipuš, Stanko Juzbašić
Dina Puhovski, moderatorica

17:00, Predvorje Male dvorane
RAZGOVOR S PJESNICIMA
Dunja Bahtijarević, Goran Bogunović
Ivica Prtenjača, moderator

NEDJELJA, 22. 3. 2026.

12:00, Mala dvorana
UGLAZBLJENI NAZOR
ZBOR HRVATSKE RADIOTELEVIZIJE
TOMISLAV FAČINI, dirigent

13:00, Predvorje Male dvorane
Promocija autorskog albuma Josipa Vrhovskog
„Vrtek ograjeni”
Tomislav Fačini, šef dirigent Zbora HRT-a
Marijana Pintar, autorica teksta popratne knjižice izdanja
Srdana Vrsalović, moderatorica i urednica izdanja

17:00, Predvorje Velike dvorane
IMA LI ŠANSE ZA ŠANSONU?
razgovor i minikoncert
Nina Bajsić, Mary May, Nina Romić
Sonja Mrnjavčić, moderatorica

18:30, Predvorje Velike dvorane
PRETOČENE RIJEČI – RAZGOVOR O HRVATSKOJ ŠANSONI
Hrvoje Hegedušić
Branimira Lazarin, moderatorica

20:00, Velika dvorana
ARSEN
koncertna večer posvećena glazbi i poeziji
Arsena Dedića
RADE ŠERBEDŽIJA & MIROSLAV TADIĆ
ZAGREBAČKI SOLISTI
* u suorganizaciji sa Scenom Amadeo

**ZAGREBAČKI
SOLISTI**

AMADEO

Pokrovitelji:

GRAD
ZAGREB

Posrednik
posrednik
za
posrednik
posrednik
posrednik
posrednik
posrednik

Sponzori:

PBZ
Intesa Sanpaolo Group

CROATIA[®]
OSIGURANJE